

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABI LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİ VE YAZILARINDAN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için **Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle**. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçeğe değil, alta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi **Anna**'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." – Rabi Sacks

Ekev

Büyüklik ve Alçakgönüllülük

Bu haftanın *peraşasında* yer alan bir dizi pasuk, Talmud'un güzel bir pasajına kaynak teşkil etmiştir. Üstelik bazı cemaatlerde bu pasaj kendisine *Sidur*'da (dua kitabında) da yer bulmuştur ve Cumartesi geceleri Şabat sona erdiğinde *Arois* (gece) duasının ardından söylenen metinler arasındadır. Bahsi geçen kaynak pasuk dizisi şöyledir:

Zira Tanrınız *A-Şem* tüm güçlerin Tanrısı ve Efendilerin Efendisi'dir; [kimseye] iltimas göstermeyen ve rüşvet almayan, büyük, kudretli ve huşu uyandıran Tanrı'dır. Yetim ve dulun davasını savunur, yabancıyı sever, ona ekmek ve giysi verir.

Devarim 10:17-18

İlki Tanrı'nın üstünlüğünü, ikincisi de O'nun düşkün ve yalnızlara olan duyarlılığını belirten bu iki pasuğun yan yana gelmesinden daha çarpıcı bir şey olamaz. Tüm güçlerin Tanrısı, güçsüzleri önemsemektedir. Sonsuz Olan, küçük insanlar için endişe etmektedir. Tüm mevcudiyetin kalbindeki Varlık, kenarda kalmış olanlara kulak vermektedir: yetim, dul, yabancı, yoksul, kimsesiz, ihmal edilmiş. İşte, üçüncü yüzyılda yaşamış olan öğretmen Rabi Yohanan, şu öğretiyi bu fikir üzerine kurmuştur:

Kutsal Olan'ın – Mübarek'tir O – büyükliğini bulduğun her yerde, O'nun tevuunu bulursun. Bu, Tora'da yazılmış, *Neviim*'de (Peygamberler) tekrarlanmış ve *Ketuvim*'de (Yazılar) üçüncü kez belirtilmiştir.

Tora'da yazılmıştır: "Zira Tanrınız *A-Şem* tüm güçlerin Tanrısı ve Efendilerin Efendisi'dir; [kimseye] iltimas göstermeyen

ve rüşvet almayan, büyük, kudretli ve huşu uyandıran Tanrı'dır." Bunun hemen ardından şöyle yazılıdır: "Yetim ve dulun davasını savunur, yabancıyı sever, ona ekmek ve giysi verir."

Neviim'de tekrarlanmıştır; pasukta yazıldığı gibi: "Çünkü şöyle dedi ebediyen yaşayan ve İsmi Kutsal olan Ulu ve Yüce [Tanrı]: 'Yücelik ve kutsiyette barınırım, ama mahzun ve ezik ruhlu olanın yanımdayım ezik ruhları canlandırmak ve mahzunların kalbine hayat vermek için' (*Yeşayau* 57:15).

Ketuvim'de üçüncü kez belirtilmiştir: "Tanrı'ya şarkı söyleyin, İsmi için müzik yapın, bulutlara Binen'i – Tanrı'dır İsmi – methedin ve huzurunda coşun." Bunun hemen ardından şöyle yazılıdır: "Yetimlerin Babası ve dulların Yargıcı'dır Tanrı, kutsal meskeninde" (*Teilim* 68:5-6).

Babil Talmudu, Megila 31a

İşte, Şabat bitiminde [Aşkenazi] dua düzeninde yerini bulmuş olan pasaj budur. Orada yer almasının amacı, istirahat günü sona erip bizler hafta içindeki gündelik meselelerimize geri dönerken, kendi ilgi alanlarımıza, daha az talihli olanları unutacak kadar kapılmamamız gerektiğini bize hatırlatmaktır. Yalnızca kendimizi ve bize doğrudan bağımlı olan kişileri düşünmek "Tanrı'nın yolu" değildir.

Bir Baş Haham olmanın alışılmadık yönlerinden biri, aksi takdirde belki hiç tanımayacağınız insanları tanıma fırsatını sağlamasıdır. Üzerimde derin bir etki yaratan üç olay yaşamıştım.

Zaman zaman, Elaine ve ben, Yahudi cemaatinin içinden ve bazen dışından insanlar için akşam yemeği davetleri veririz. Genellikle, bu davetin bitiminde, konuklar ev sahiplerine teşekkür ederler. Ancak yalnızca bir keresinde bir konuk, yalnızca bize teşekkür etmekle kalmamış, yemekleri hazırlayanlara ve servis edenlere de teşekkür etmek üzere mutfaka gitmek için izin istemişti. Bu çok ince bir duyarlılık hareketiydi. Üstelik bunu yapan kişinin kimliği de en az bu kadar ilgi çekiciydi. Söz konusu olan, İngiltere Başbakanı John Major'du. Büyüklük, alçakgönüllülüktür.

Britanya'daki en eski sinagog, Londra şehrinin kalbinde bulunan Bevis Marks'tır. 1701'de inşa edilmiş olan bu sinagog, Londra'da, bu amaca yönelik inşa edilmiş ilk sinagogdu ve Yahudilerin 1290'da I. Edward tarafından kovulmalarının ardından Oliver Cromwell'in onlara 1656 yılında geri dönme iznini vermesiyle birlikte İngiltere'ye dönen (veya Yahudiliklerini tekrar aleni bir şekilde uygulayan - zira bazıları *marranos* olarak bilinen gruptandı -) ilk Yahudi topluluğu olan İspanyol ve Portekiz Yahudileri tarafından inşa edilmişti.

Amsterdam'daki Büyük Sinagog'u model alan bu sinagog, o zamandan bu yana neredeyse hiç değişmeden kalmıştır. Aradan geçen zamanı işaretleyen tek şey, elektrik ışıklarının eklenmesi olmuştur ve buna rağmen, özel merasimlerde tıpkı o ilk günlerde olduğu gibi mumla aydınlatma yapılmaktadır.

2001 yılında gerçekleştirilen üç yüzüncü yıl merasiminde, Prens Charles sinagoga geldi. Orada cemaat mensupları ve İngiltere Yahudilerinin liderleriyle buluştu. Etkileyici olan, Prens Charles'ın Britanya Yahudiliği'nin önde gelen ve saygın mensuplarıyla konuşmak için ayırdığı vaktin aynısını, güvenlik görevini yerine getirmekte olan genç erkek ve kadınlarla konuşmak için de ayırmasıydı. Güvenlik sebepleriyle, insanlar cemaat etkinliklerinde nöbet tutmak için gönüllü oluyorlar ki bu, en değerli kurumlarımızdan Cemaat Güvenlik Vakfı'nın yaptığı işin bir parçası. Genellikle insanlar

onların varlığını pek fark etmeden yanlarından geçip giderler. Ancak Prens Charles onları fark etmiş ve kendilerini, en az o parıltılı merasimdeki diğer herhangi biri kadar önemli hissetmelerini sağlamıştı. Büyüklük, alçakgönüllülüktür.

Sarah Levene (gerçek adı bu değil) trajik bir şekilde genç yaşta ölmüştü. O ve kocası Tanrı tarafından büyük bir başarıyla mübarek kılınmıştı ve son derece varlıklıydılar; ancak paralarını kendilerine harcamıyorlardı. Muazzam ölçekte *tsedaka* veriyorlardı - Yahudi cemaatinin hem içinde hem de dışında, Britanya'da, Yisrael'de ve başka yerlerde. Çağımızın en büyük hayırseverleri arasındaydılar.

Sarah vefat ettiği zaman, onun kaybını en derinden hissedenler arasında, Yisrael'deki, çiftin sık sık kaldığı tanınmış bir otelin garsonları da vardı. Anlaşılan o ki, Sarah zamanla her birini tanımıştı - nereden geldiklerini, ailelerinin ne durumda olduğunu, yaşadıkları sıkıntıları, yüz yüze geldikleri sorunları biliyordu. Yalnızca onların değil, eşlerinin ve çocuklarının isimlerini de hatırlıyordu. Aralarından herhangi birinin ihtiyacı olduğunda, bu yardımın sessizce, dikkat çekmeden gelmesini temin ediyordu. Bu onun gittiği her yerde edindiği bir alışkanlıktı.

Sarah'nın vefatından sonra, kocasıyla nasıl tanışıp evlendiklerini öğrendim. Kocasından daha yaşlıydı, onun anne ve babasının bir arkadaşıydı. Akademik yılın başlangıcından önce Sarah'nın yaz aylarında birkaç boş haftası olmuştu ve Bay Levene (gerçek adı bu değil) ona tatilde çalışabileceği bir iş vermişti. Bir akşam, çalışma saatlerinden sonra ikisi akşam yemeği için Sarah'nın anne ve babasıyla buluşacaktı.

Sokakta yürürken bir dilencinin yanından geçtiler. *Tsedaka mitsvası* konusunda son derece titiz olan Bay Levene elini cebine atarak adama biraz para verdi. Yola devam ederlerken, Sarah ondan kendisine biraz borç para vermesini istedi. Oldukça yüklü bir meblağ söz konusuydu ve Sarah bu borcunu

hafta sonunda ücretini aldığı zaman ödeyeceğine söz verdi.

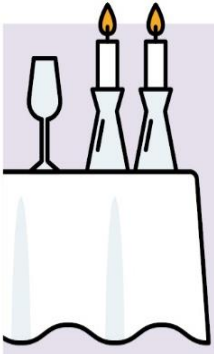
Bay Leven ona istediği borcu verdi. Sarah hemen dilenciye geri koşarak bu parayı ona teslim etti. “Bunu neden yaptın?” diye sordu Bay Levene. “Ben zaten ona biraz para vermişim.” “Ona verdiğiniz para ona bugün için yardım etmeye yeterdi,” dedi Sarah, “ama hayatında bir fark yaratması için yeterli değildi.”

Hafta sonunda Bay Levene Sarah’ya ücretini ödedi. Sarah ona, kendisine borç olarak vermiş olduğu tutarı geri ödemesi gerektiğini hatırlatarak paranın büyük bölümünü ona iade etti. “Parayı kabul edeceğim” dedi Bay Leven ona, “çünkü seni *mitsvan*dan mahrum bırakmak istemiyorum.” Ancak – Sarah’nın vefatından sonra Bay Levene’in bana anlattığı üzere – “Ondan benimle evlenmesini istemeye o anda karar vermişim – çünkü onun yüreği benimkinden büyüktü.”

Evlilik hayatları boyunca paralarını kazanmak için harcadıkları zaman ve enerjiyi, o parayı hayır işlerine bağışlamak için de harcadılar. Zamanımızın en önde gelen eğitsel, tıbbi ve

çevresel projelerinin birçoğundan onlar sorumludur. Başka hayırseverleri tanıma ayrıcalığını yaşadım – ama kaldıkları oteldeki garsonların çocuklarının isimlerini bilen başka kimseyi; çoğu kişinin fark etmediği insanları onlardan daha çok önemseyen veya onlardan daha sessiz, daha etkili ve daha insani bir şekilde yardım sunan başka kimseyi tanımadım. Büyüklük, alçakgönüllülüktür.

Genel kanıyla çelişen, beklenmedik, yaşamı değiştirici nitelikteki bu fikir, Tora’nın Batı uygarlığına olan en büyük katkılarının biridir ve *perasham*ızın sözlerinde, Moşe halka, “Tüm güçlerin Tanrısı ve Efendilerin Efendisi...büyük, kudretli ve huşu uyandıran Tanrı”dan bahsederken, O’nun büyüklüğünün yalnızca evrenin Yaratıcısı ve tarihin şekillendiricisi olmasında değil, “yetim ve dulun davasını savunmasında, yabancıyı sevmesinde, ona ekmek ve giysi vermesinde” yattığını anlattığı sırada ortaya konmuştur. Bunu yapanlar, Tanrı’nın gerçek adamları ve kadınlarıdır.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Sizce “büyüklük” nasıl ölçülebilir? Birkaç yol önerebilir misiniz?
2. Tora, Tanrı’nın mutlak gücünü neden en savunmasız insanlara gösterdiği duyarlılıkla ilişkilendirmektedir?
3. Aklınıza, güçlü bir insanın size beklenmedik bir nezaketle davrandığı bir zaman geliyor mu? Bu sizi nasıl etkilemişti?